

Malmö kommun
malmostad@malmo.se

Beslut

Datum 2025-01-20

Dnr 2024:371

Sida **1 (20)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av *arbetet för att fler barn
ska delta i utbildningen i förskolan* i Almängens
förskola i Malmö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap.19 och 20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning i Malmö kommun, Almängens förskola avseende *arbetet för att fler barn ska delta i utbildningen i förskola*.

I granskningen ingår följande frågeställningar:

1. I vilken utsträckning bedriver rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att främja närvaro i förskolan?
2. I vilken utsträckning stödjer huvudmannen rektorn i arbetet med att främja närvaro?
3. I vilken utsträckning gör hemkommunen aktiva och strategiska ansträngningar för att öka deltagandet i förskolan?

I granskningen ingår **inte** att utreda hemkommunens ansvar för att alla barn som har rätt till förskola får en förskoleplats om deras vårdnadshavare önskar det. I granskningen ingår **inte** heller att utreda och bedöma kvaliteten i huvudmäns arbete att erbjuda plats till barn om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola.

Granskningen omfattar 30 huvudmän med sammantaget 30 utvalda förskoleenheter.

Läsanvisningar

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier som Skolinspektionen satt upp i granskningen inom de granskade områdena. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1. I förhållande till den övergripande frågeställningen bedöms om huvudmannen uppfyller Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier *i hög utsträckning, i flera delar* eller *i låg utsträckning*.

Om en huvudman bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i låg utsträckning* eller *i flera delar* anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och anger inom vilka delar. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av huvudmannen. Om en huvudman bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i hög utsträckning* begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning, men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut

Rektorns arbete för att öka närvaron i förskolan

Skolinspektionen bedömer att rektorn i flera delar bedriver ett aktivt och strategiskt arbete för att främja närvaro i förskolan.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge en tydligare ledning i personalens närvarofrämjande arbete genom att klargöra hur personalen ska agera och ta kontakt med vårdnadshavarna vid barns frånvaro.

Huvudmannens stöd till rektorn i arbetet med att främja närvaron.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen i flera delar stödjer rektorn i arbetet med att främja närvaron.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla sin uppföljning och analys av förskolans arbete till att också omfatta ett tydligt närvarofrämjande perspektiv.

Hemkommunens arbete för att öka deltagandet i förskolan

Skolinspektionen bedömer att hemkommunen i hög utsträckning gör aktiva och strategiska ansträngningar för att öka deltagandet i förskolan.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **13 juni 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se Vänligen hänvisa till

Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2024:371) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive frågeställning

I vilken utsträckning bedriver rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka närvaron i förskolan?

Inom denna frågeställning granskas rektorns ansvarstagande för samarbetet mellan förskolan och vårdnadshavare. Vidare granskas hur rektorn skapar förutsättningar för arbetet med att främja närvaro och hur rektorn följer upp och analyserar barnens frånvaro och personalens arbete med att främja närvaro, liksom vilka eventuella åtgärder rektorn vidtar utifrån uppföljning och analys.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i flera delar bedriver ett aktivt och strategiskt arbete för att främja närvaro i förskolan. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal och rektorn samt inkommen dokumentation.

Samarbete med vårdnadshavare

I samverkan med förskolans ledningsgrupp och personalen vid förskolan verkar rektorn aktivt för att barn och vårdnadshavare ska få en god introduktion som skapar trygghet och förtroende för personalen och utbildningen i förskolan. Introduktionen på förskolan omfattar olika moment som utgår från en rutin och riktlinje som tagits fram av rektorn i samverkan med ledningsgruppen. I samband med att vårdnadshavare får en plats till sitt barn tar personalen kontakt via telefon för att hälsa välkomna och boka in ett första välkomstmöte på förskolan då även barnet deltar. Under detta första möte får barn och vårdnadshavare en visning av förskolans lokaler och information om förskolans uppdrag och arbetssätt. Personalen pratar även om vikten av närvaro och de är samtidigt lyhörda för vårdnadshavarnas tankar om att lämna sitt barn på förskolan. Detta för att kunna skapa en god relation och kunna bemöta barn och vårdnadshavare på ett anpassat sätt. Härtill tar personalen reda på om det finns ett behov av tolk under inskolningsperioden, vilken sedan är

behjälplig med att översätta såväl muntlig som skriftlig information. Personalen på avdelningen utser en av pedagogerna som har ett särskilt ansvar för familjen under inskolningen, men är samtidigt flexibla och gör anpassningar i de fall ett barn eller vårdnadshavare knyter an till en annan pedagog. På förskolan är inskolningen föräldraaktiv, vilket innebär att vårdnadshavare är med i förskolan under hela dagar och deltar i alla rutiner och aktiviteter, vilket syftar till att skapa goda relationer till vårdnadshavarna liksom en förståelse för den verksamhet och undervisning som bedrivs. Som ett led i att främja det relationsskapande arbetet ingår även ett uppföljningssamtal en till två månader efter inskolningen. Vårdnadshavarna får då möjlighet att förmedla sin upplevelse av introduktionen, både avseende vad som fungerat bra och vad som eventuellt kunnat göras annorlunda. Under samtalet förmedlar även personalen hur de uppfattar att det går för barnet på förskolan.

Vidare har rektorn tillsammans med förskolans ledningsgrupp och personal utvecklat olika former för samarbete mellan förskolan och vårdnadshavare, som omfattar kontinuerlig information om förskolans arbetssätt, uppdrag och mål. Den dagliga kontakten ses som ett viktigt tillfälle för att förmedla information om förskolans verksamhet och för att ge och få information om barnet. I samband med att barn blir hämtade gör personalen barnen delaktiga i att visa och berätta om vad de gör på förskolan. Personalen synliggör även förskolans verksamhet genom de så kallade processväggarna som de har på varje avdelning, där de med bild och text visar hur de arbetar med olika teman och projekt. Information om olika aktiviteter, kopplat till läroplansmålen, läggs även ut på förskolans digitala plattform. Plattformen används också för att lägga ut bilder och göra inlägg om de enskilda barnen, riktat till deras vårdnadshavare. Som en följd av att alla vårdnadshavare ännu inte använder det digitala systemet når personalen emellertid inte ut till alla med sin information via plattformen. Såväl förskolans ledning som personalen arbetar dock aktivt för att få fler vårdnadshavare att använda det digitala systemet, bland annat genom att visa hur systemet fungerar och ge stöd i användandet. Avseende de mer formella mötesformerna med vårdnadshavare har inte rektorn gett en tydlig ledning, men det framgår att personalen genomför olika former av möten. Enstaka avdelningar anordnar föräldramöten, medan de på andra avdelningar anordnar drop-in-tillfällen då de på olika sätt visar upp vad de gör i verksamheten och hur de arbetar mot förskolans mål. Ytterligare en formell mötesform utgörs av utvecklingssamtal en gång per läsår, då personalen fokuserar på barnets utveckling. Vid behov bokar personalen även in ytterligare samtal med vårdnadshavare för att exempelvis följa upp något som framkommit under ett utvecklingssamtal. Något som är tydligt förmedlat till personalen är att de ska använda tolk när ett sådant behov föreligger i samband med formella mötestillfällen, exempelvis under utvecklingssamtal. I den dagliga kontakten med vårdnadshavare tar

personalen vid behov istället hjälp av flerspråkiga kollegor och använder bilder och även översättningar via mobiltelefon.

Ledning och organisation av arbetet med att främja närvaro

Rektorn har förmedlat vilket förhållningssätt till barns närvaro som ska råda, men har däremot inte gett en tydlig ledning i hur arbetet med att främja närvaro ska utformas. I samband med gemensamma möten och när nya riktlinjer för introduktionen har tagits fram har rektorn framhållit betydelsen av att personalen förmedlar vikten av närvaro för barnens utveckling, liksom en positiv inställning till att barnen ska vara på förskolan. Synsättet har visserligen inte fullt ut anammats av all personal ännu, men detta är något som förskolans ledning lyfter i samtal såväl i grupp som enskilt med personal. I de fall ett barn är frånvarande utan att vårdnadshavare har anmält detta har personalen fått information om att de behöver kontakta vårdnadshavare för att ta reda på vad som föranleder barnets frånvaro. I vilket skede och hur kontakten tas skiljer sig dock åt mellan personalen och avdelningarna, vilket är en följd av att det inte finns en gemensam rutin eller en tydlig vägledning från rektorns sida för detta arbete. På någon avdelning hör personalen av sig via sms eller telefon samma dag som barnet är frånvarande alternativt dagen efter och på andra avdelningar avvaktar personalen upp till en vecka. I de kontakter som personalen tar frågar de alltid efter vad frånvaron beror på. Vid en mer omfattande eller återkommande och oroande frånvaro ska personalen vidare boka in möte med vårdnadshavarna, där även biträdande rektorn eller förste förskolläraren kan delta. Under mötena med vårdnadshavare pratar personalen om vikten av att barnet är närvarande, bland annat för att främja barnets språkutveckling. Vidare framgår att förskolans ledning återkommande pratar med personalen om att närvaron är viktig för barnens utveckling, men att det däremot inte är uttalat att personalens relations- och trygghetsskapande arbete också är en del av ett närvarofrämjande arbete.

Uppföljning, utvärdering och utveckling av arbetet

Med stöd av förskolans ledningsgrupp gör rektorn en viss uppföljning av barns frånvaro på en övergripande nivå, men uppföljningen görs inte systematiskt och leder inte till en välgrundad analys. Varje månad får rektorn statistik från huvudmannen över barns närvaro relaterat till antalet inskrivna barn, via ett så kallat förskoleblad. Härutöver kontrollerar biträdande rektorn närvaron på förskolan dagligen, men då främst i avsikt att säkra personalbemanningen. Det förekommer emellertid att biträdande rektorn också kontrollerar närvaron för enskilda barn i samband med en längre frånvaro alternativt om personal signalerat en oro för något barn. Vidare förekommer det att åtgärder vidtas på individnivå i form av samtal och justeringar av vistelsetider, i syfte att öka närvaron för enskilda barn.

Rektorns bild är att närvaron generellt sett är hög, vilket antas bero på personalens bemötande och gemensamma rutiner i samband med exempelvis inskolningen. Rektorn har dock inte genomfört någon analys av orsakerna till barns frånvaro på en aggregerad nivå och rektorns antaganden om den höga närvaron är inte heller grundad i någon systematisk uppföljning och analys.

Vidare följer rektorn med stöd av förskolans ledningsgrupp upp delar av personalens arbete som kan ha betydelse för närvaron, men uppföljningen har inte ett tydligt fokus på närvarofrämjande arbetssätt. I samband med att personalen och ledningen på förskolan följer upp läroplansmål och prioriterade insatser ingår även att följa upp personalens trygghetsskapande arbete. I samband med tidigare uppföljningar har det bland annat framkommit ett behov av att stärka vårdnadshavares känsla av trygghet och förståelse för verksamheten redan i samband med introduktionen, vilket föranlett det välkomstmöte som hålls med vårdnadshavare inför inskolningen. Vidare följer personalen avdelningsvis upp hur introduktionen har fungerat och i den uppföljningen deltar även förskolans förste förskollärare, men däremot får inte rektorn alltid del av vad som framkommer där. I den uppföljning som rektorn gör av verksamheten och läroplansmålen ingår inte heller ett tydligt närvarofrämjande perspektiv, detta bland annat som en följd av att huvudmannen inte har efterfrågat någon fördjupad analys från rektorn på detta område.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver ge en tydligare ledning i personalens närvarofrämjande arbete genom att klargöra hur personalen ska agera och ta kontakt med vårdnadshavarna vid barns frånvaro.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det saknas en tydlig ledning från rektorn och förskolans ledning i fråga om hur det närvarofrämjande arbetet ska utformas och hur personalen på förskolan ska agera och ta kontakt med vårdnadshavare när barn är frånvarande. Genom en tydligare ledning i arbetet kan pedagogernas arbete bli mer likvärdigt och än tydligare signalera vikten av närvaro till vårdnadshavare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn påbörjar ett arbete med att utveckla tydliga arbetssätt kring hur förskolan ska agera och ta kontakt med vårdnadshavare vid barns frånvaro. I detta arbete kan förslagsvis ingå att föra samtal med pedagogerna om vilka skäl som föranleder att personal tar kontakt med vårdnadshavare samt när

kontakten tas. Vidare kan samtalen omfatta en dialog om vad som är att betrakta som en oroande frånvaro liksom vad som ska ingå i personalens kommunikation med vårdnadshavare i samband med barns frånvaro. I de kollegiala samtalen kan med fördel också ingå att pedagoger från olika avdelningar delger varandra vilka framgångsfaktorer som kan identifieras i det arbete som redan görs. Rektorn föreslås också att i samverkan med personalen ta fram en tydlig nedskriven rutin, i syfte att ge stöd till personalen och öka likvärdigheten.

I vilken utsträckning stödjer huvudmannen rektorn i arbetet med att främja närvaro?

Inom denna frågeställning granskas dels hur huvudmannen stödjer rektorn genom att ge ändamålsenliga förutsättningar, dels hur huvudmannen följer upp och utvecklar rektorns arbete för att främja närvaro. Genom att skapa ändamålsenliga förutsättningar kan huvudmannen stödja rektorn i arbetet med att främja barns närvaro i förskolan. Förutsättningarna innefattar stöd på såväl övergripande nivå som på enhetsnivå.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen i flera delar stödjer rektorn i arbetet med att främja närvaron. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn och representanter för huvudmannen samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens stöd till rektorn

Huvudmannen ger ett kontinuerligt stöd till rektorn som på flera sätt är ändamålsenligt och ger rektorn förutsättningar att kunna arbeta närvarofrämjande. Huvudmannens stöd till rektorn består bland annat i att rektorn har möjlighet att fortlöpande föra en dialog med utbildningschefen, såväl enskilt som i grupp tillsammans med områdets övriga förskolerektorer. I detta forum har bland annat barns och vårdnadshavares introduktion i förskolan varit föremål för samtal liksom behovet av att ytterligare öka vårdnadshavares delaktighet i utbildningen. Vidare har huvudmannen bidragit med tillgång till specialpedagogiskt stöd till Almängens förskola, i syfte att stärka vårdnadshavares förståelse för vikten av närvaro i förskolan. Huvudmannen ger vidare ett övergripande förvaltningsstöd, bland annat i form av statistiska sammanställningar, där bland annat närvaro ingår. Huvudmannen har också utvecklat olika riktlinjer, rutiner och underlag som stöd för personalens samverkan med

vårdnadshavare. Som en del i arbetet med att ytterligare stärka vårdnadshavares förtroende för förskolan har huvudmannen nyligen också påbörjat implementeringen av en samordnad insats som syftar till att tidigt upptäcka barn som befinner sig i en ogynnsam utveckling, vilket görs i samverkan mellan olika förvaltningar och Region Skåne och där Almängens förskola ingår. Huvudmannens stöd till rektorn utgörs också av att förvaltningen initierat övergripande utbildningsinsatser som omfattar all personal i förskolan, i syfte att stärka personalens bemötande- och relationskompetens. Härtill tillhandahåller huvudmannen ett digitalt system som möjliggör för rektorn att följa upp barns närvaro och huvudmannen har även gett stöd i arbetet med att implementera systemet.

Huvudmannens uppföljning av rektorns arbete omfattar dock ännu inte ett tydligt närvarofrämjande perspektiv. Varje månad sammanställer visserligen personal på förvaltningsnivå aktuell statistik för förskolan, vilken bland annat omfattar hur närvaron sett ut under den senaste månaden i relation till antal inskrivna barn. Detta är emellertid inte något som huvudmannen ställer fördjupande frågor om till rektorn, så länge statistiken inte sticker ut eller avviker från andra förskolor i kommunen. De dialoger som förs mellan utbildningschefen och rektorn omfattar visserligen aspekter som har betydelse för närvaro, såsom trygghet och samarbete med vårdnadshavare, men i den mån närvaro uttryckligen berörts i samtalen har det relaterat till bemanning snarare än till förskolans närvarofrämjande arbete. Vidare har huvudmannen inte ställt frågor till rektorn som explicit rör förskolans arbete med att främja närvaro. Därmed har huvudmannen inte följt upp hur rektorn på Almängens förskola arbetar för att främja närvaron, i syfte att vid behov kunna planera och genomföra utvecklingsinsatser. Däremot har huvudmannen som en del av årets kvalitetsarbete undersökt hur nyckeltal som beskriver barns närvaro och barngruppernas storlek kan användas för att öka huvudmannens kunskap om hur strukturella förutsättningar påverkar barnens möjligheter till utveckling och lärande. I det sammanhanget har indikationer framkommit på att barn som har större behov av förskola inte tar del av utbildning i samma utsträckning som andra barn. Huvudmannen har därefter konstaterat ett behov av att framöver följa upp förskolornas arbete på ett sätt som tydligare också omfattar arbetet med att främja närvaro. Som ett led i att nå ett ökat fokus på närvaroarbetet har huvudmannen nyligen kommit att ingå i ett forsknings- och kommunnätverk där frågor om kommunens närvarofrämjande arbete i förskolan kommer att fördjupas.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Huvudmannen behöver utveckla sin uppföljning och analys av förskolans arbete till att också omfatta ett tydligt närvarofrämjande perspektiv.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen visserligen följer upp delar av närvarostatistiken och förskolans kvalitetshöjande arbete, men att det i nuläget saknas en uppföljning och analys av rektorns närvarofrämjande arbete. Genom ett uttalat fokus på närvarofrågan och ett välgrundat underlag, bland annat i form av rektorns egen uppföljning av förskolans närvarofrämjande arbete, kan huvudmannen tillsammans med rektorn framåt planera för och vid behov genomföra välriktade insatser.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen utvecklar sin uppföljning av förskolans kvalitetshöjande arbete till att också omfatta ett närvarofrämjande perspektiv. Förslagsvis kan huvudmannen inleda arbetet genom att föra en dialog med rektorer för förskolan, inom ramen för utbildningschefens rektorsmöten, avseende vilka delar av rektorernas kvalitetshöjande arbete som också är en uttalad del av deras närvarofrämjande arbete. Huvudmannen föreslås även att aktivt efterfråga i vilka delar av närvaroarbetet som det kan behövas gemensamma rutiner och riktlinjer, vilka sedan kan komma att ligga till grund för delar av den uppföljning som görs på såväl enhets- som huvudmannanivå. Detta i syfte att huvudmannen i dialog med rektorn ska kunna ta initiativ till ändamålsenliga utvecklingsinsatser för att främja närvaro i förskolan, när ett sådant behov identifieras.

I vilken utsträckning gör hemkommunen aktiva och strategiska ansträngningar för att öka deltagandet i förskolan?

Inom denna frågeställning granskas de delar av hemkommunens arbete som är tätt knutna till arbetet med att skaffa sig kännedom om vilka barn som finns i kommunen och som ska omfattas av hemkommunens ansvar enligt skollagen. Vidare granskas de insatser som hemkommunen genomför inom den uppsökande verksamheten. Hur hemkommunen följer upp insatserna i syfte att utveckla eller förbättra arbetssätt och metoder för den uppsökande verksamheten granskas också.

Skolinspektionen bedömer att hemkommunen i hög utsträckning gör aktiva och strategiska ansträngningar för att öka deltagandet i förskolan. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn och representanter för huvudmannen och hemkommunen samt inkommen dokumentation.

Arbetet med att skapa en nulägesbild och identifiera behov

Hemkommunen tar med regelbundenhet reda på vilka barn som inte är inskrivna i förskolan och bedriver även ett aktivt arbete för att ta reda på orsakerna därtill. Genom ett av kommunens digitala system tar personal vid förvaltningens avdelning för planering och analys återkommande fram uppgifter om vilka barn som inte har placering i förskola, vilka barn som har pedagogisk omsorg samt vilka barn som står i kö till förskola. I samband med att kommunens placeringsenhet gör utskick med särskilda platserbjudanden har biträdande rektorer i kommunen fått i uppdrag att ta kontakt telefonledes med familjer som inte svarar på erbjudandet och i samband med den kontakten också ta reda på vad som är anledningen till att vårdnadshavare avstår från platsen. Vidare tar kommunen reda på vilka olika orsaker och hinder som finns till att vårdnadshavare avstår plats i förskola åt sitt barn genom ett samarbete med olika interna aktörer, däribland kommunens öppna förskolor, samt genom ett uppdrag som avtalats med några lokalt förankrade föreningar. Inom ramen för dessa olika kontakter har det framkommit flera olika skäl till att vårdnadshavare avstår från plats i förskola, däribland ekonomiska och kulturella skäl samt familjers osäkra boendesituation. Dessutom har det framkommit att en del vårdnadshavare saknar kunskap om förskolan samt att det finns en oro bland vårdnadshavare för kontakt med myndigheter och även en kritisk inställning till förskola.

Genomförandet av det uppsökande arbetet

Det finns en tydlig systematik i hemkommunens arbete med att kartlägga målgruppen samt kontakta och informera vårdnadshavare om förskolan. Kommunens uppsökande arbete utgår från en upprättad rutin och innebär att förvaltningens placeringsenhet gör brevutskick inför varje höst och vår från det år då ett barn fyller tre år. I utskicken ingår en folder som omfattar information om förskolans syfte och innehåll. Vidare framgår innebörden av avgiftsfri allmän förskola och olika kontaktvägar för att få svar på frågor eller hjälp med ansökan. Kommunens placeringshandläggare erbjuder vidare kontinuerliga informationsträffar på kommunens samtliga nio öppna förskolor, där de informerar om rätten till förskola och avgiftsfri allmän förskola med ett särskilt fokus på hur ansökningsprocessen går till och vilka regler som gäller. Vidare har personalen på de öppna förskolorna, som i de flesta fall är kopplade till en familjecentral, ett uttalat uppdrag att informera och tala väl om förskolan till de vårdnadshavare som besöker verksamheten. Det framgår att det pågår ett kontinuerligt utvecklingsarbete vid kommunens öppna förskolor för att särskilt nå ut till vissa grupper, däribland utrikesfödda. Härutöver samverkar förskoleförvaltningen med andra förvaltningar och externa aktörer som möter familjer vars barn ännu inte går i förskolan. Samverkan sker exempelvis med arbetsmarknads- och socialförvaltningen men också med barnavårdscentraler i kommunen och andra civilsamhällesaktörer, i form av exempelvis så kallade förskolelotsar, som på olika sätt möter och söker upp familjer i olika sammanhang och som besvarar frågor och informerar om förskolan.

Vidare är hemkommunens olika metoder för att informera vårdnadshavare på flera sätt anpassade till de lokala förutsättningar och behov som råder. Hemkommunens olika informationsinsatser och val av samverkansparter grundar sig i den kännedom som kommunen har om vilka olika skäl som framträtt till att vårdnadshavare avstår plats i förskola till sina barn. Vidare är hemkommunens metoder anpassade efter kommunens befolkningsmängd, som innebär att det till antalet rör sig om många barn även om andelen inskrivna barn i åldern tre till fem år är relativt hög. Samverkan med externa aktörer och särskilt med några utvalda föreningar är vidare anpassat efter att dessa har en förankring i de områden i kommunen som har en lägre inskrivningsgrad. Kommunen har genom upphandlade avtal formulerat särskilda kravställningar där det bland annat ingår att föreningarna ska vara etablerade och ha förtroende i lokalsamhället. Vidare ska förskolelotsarna ha erfarenhet av att ha kommit som nyanlända till Sverige och de ska ha såväl en språklig och kulturell som kontextuell kompetens för att möta vårdnadshavare genom sina föreningsverksamheter och kontaktnät. Deras arbete ska vara uppsökande, långsiktigt och dialogbaserat för att öka kunskapen, förståelsen och

förtroendet för förskolans verksamhet. Utöver individuella behovsanpassade informationsinsatser ska förskolelotsarna även erbjuda informationsinsatser på gruppnivå och exempelvis ge stöd till vårdnadshavare genom att följa med på besök vid förskolor och hjälpa till i ansökningsprocessen. För att de externa aktörerna ska kunna ge relevant information och ett anpassat stöd till familjer som de möter utvecklas de arbetsmetoder som används i samverkan med representanter för hemkommunen. Rektorer och förskollärare utbildar även de externa aktörerna om förskolans uppdrag och varför förskolan är viktig för barns utveckling och lärande samt förser dem med informationsmaterial. Ytterligare en anpassning till vårdnadshavares behov och förutsättningar utgörs av att hemkommunen i sin skriftliga information har infogat QR-koder som leder till informationen om förskolan och ansökningsförfarandet på flera olika språk.

Uppföljning av insatser

Hemkommunen följer regelmässigt upp och utvärderar effekten av det uppsökande arbetet samt planerar för och genomför åtgärder för att ytterligare förbättra arbetet framåt. Det framgår att det uppsökande arbetet som genomförs av förskolelotsar dokumenteras och rapporteras in till förskoleförvaltningen varje månad. I inrapporteringen ingår en beskrivning av vilka insatser som genomförts, exempelvis i fråga om enskilda samtal med familjer och informationsinsatser på gruppnivå samt hur många som har deltagit. Hemkommunen utvärderar vidare effekten av det uppsökande arbetet genom en övergripande uppföljning av antal kontakter och informationsinsatser i relation till hur många vårdnadshavare som ansökt om plats. I uppföljningen ingår också att ta reda på vilka dilemman och utmaningar som uppstår i det uppsökande arbetet samt vilka framgångsfaktorer som kunnat urskiljas. Hemkommunens analys har bland annat visat att det som gjort störst skillnad är bredden på det uppsökande arbetet och att arbetet utformas på ett långsiktigt och tillitsbaserat sätt. Utmaningar i arbetet bottnar ofta i att familjer upplevt diskriminering eller att det i kontakt med myndigheter uppstått missförstånd. Förskolelotsarna behöver därför bygga relationer, och ofta också vara behjälpliga med andra mer akuta ärenden för familjer, innan vårdnadshavare är mottagliga för att ta emot information om förskolan. Även konflikter i omvärlden och desinformationskampanjer har inneburit att förskolelotsarna upplevt en ökad misstro som de behöver hantera. Hemkommunen har därför rustat förskolelotsarna med fördjupad kunskap om vad det innebär att ha sitt barn i förskolan och förskolelotsarna har även fått utbildning i hur de kan möta misstro mot myndigheter.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom området.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Johansson

X Therése Mineur

Föredragande
Signerat av: Therése Mineur

I handläggningen av ärendet har även David Lopez Svensson deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida.

Bilaga 1: Författningsstöd

2 kap. 8 § skollagen (2010:800)

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls

8 kap. 2 § skollagen

Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning.

8 kap. 3 § skollagen

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4-7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger. *Lag (2017:1115).*

8 kap. 4§ skollagen

Barn ska från och med höstterminen det år barnet fyller tre år erbjudas förskola under minst 525 timmar om året, om inte annat följer av 5-7 §§.

8 kap. 5 § skollagen

Barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

8 kap. 6 § skollagen

Barn, vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga enligt föräldraledighetslagen (1995:584) för vård av annat barn, ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan.

8 kap. 7 § skollagen

Barn ska även i andra fall än som avses i 5 och 6 §§ erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola.

8 kap. 12 § skollagen

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskola kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola och

1. vars vårdnadshavare önskar det, eller
2. som ska tas emot i förskolan efter ett erbjudande om plats enligt 14 a §.

Hemkommunen får fullgöra sina skyldigheter genom att erbjuda barnet motsvarande utbildning i fristående förskola.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin förskola ska ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för.

8 kap 12 a §

Hemkommunen ska genom uppsökande verksamhet ta kontakt med vårdnadshavare till barn som ska erbjudas förskola enligt 4 § och som inte har en plats i förskola och informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola.

Första kontakten ska tas inför hösten det år barnet fyller tre år. Kontakt ska sedan tas inför varje höst och varje vår då barnet inte har en plats i förskola. Sista kontakten ska tas inför våren det år barnet fyller sex år.

Kommunen behöver inte ta kontakt enligt första stycket med vårdnadshavare till barn som inte är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481).

8 kap 14 a §

Ett barn som ska erbjudas förskola enligt 4 § ska av hemkommunen erbjudas en plats vid en förskoleenhet även utan att något önskemål om förskola har anmälts av barnets vårdnadshavare om

1. barnet är fött utomlands och vistas i Sverige sedan högst fem år, eller
2. barnets vårdnadshavare som är bosatta i Sverige är födda utomlands och vistas i Sverige sedan högst fem år.

Kommunen ska sträva efter att erbjuda även andra barn som ska erbjudas förskola enligt 4 § och som har behov av förskola för en bättre språkutveckling i svenska en plats vid en förskoleenhet utan att något önskemål om förskola har anmälts av barnets vårdnadshavare.

8 kap. 14 b §

Kommunen behöver inte erbjuda en plats enligt 14 a § om barnet inte är folkbokfört i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Kommunen behöver inte heller erbjuda en plats enligt 14 a § första stycket om det med hänsyn till barnets levnadsförhållanden eller situation i övrigt är uppenbart obehövligt.

8 kap. 14 c §

Ett erbjudande om plats enligt 14 a § ska ges från och med hösten det år barnet fyller tre år. Erbjudandet ska lämnas till barnets vårdnadshavare senast tre månader före det datum då barnet tidigast kan tas emot.

Kommunen ska hålla platsen reserverad för barnet till och med en månad efter det datum då barnet tidigast kan tas emot. Kommunens skyldighet att hålla platsen reserverad upphör om barnet inte börjar i verksamheten inom den tiden eller det framgår på något annat sätt att det inte finns önskemål om den erbjudna platsen.

Ett nytt erbjudande om plats ska lämnas inför varje höst barnet inte har en plats i förskola till och med det år då barnet fyller fem år.

29 kap. 19 § skollagen

Kommunen ska informera vårdnadshavare och elever om utbildning i förskolor, förskoleklasser, grundskolor, anpassade grundskolor, fritidshem, gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor och om sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. och som erbjuds i eller av kommunen. Informationen ska utformas enligt 8 kap. 18 § andra stycket kommunallagen.

Förordning (2018:15) om läroplan för förskolan (Lpfö)**2.4 Förskola och hem**

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att barnen ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt ska förskolan samarbeta på ett nära och förtroendefullt sätt med hemmen.

2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för förskollärare, barnskötare och övrig personal vid förskoleenheten har rektorn det övergripande ansvaret för att utbildningen som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvaret för förskolans kvalitet och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att (bland annat)

- varje barn tillsammans med vårdnadshavare får en god introduktion i förskolan
- utveckla formerna för samarbete mellan förskolan och vårdnadshavare och informera dem om förskolans mål och sätt att arbeta.

Prop. 2021/22:132 Förskola för fler barn, s. 8, 12, 16-17, 23, 51-53 och 132

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört gruppintervju med personal som arbetar på Almängens förskola. Vidare har rektorn och representanter för hemkommunen och huvudmannen intervjuats.

Intervjuerna har sammanställts i en tjänsteanteckning som har kommunicerats med huvudmannen. Tjänsteanteckningen ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla kommuner som ingått i kvalitetsgranskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2025.

Bilaga 3: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Malmö kommun den 5 december 2024. Besöket genomfördes av utredarna David Lopez Svensson och Therése Mineur.

I Malmö kommun bor det cirka 357 000 invånare och i kommunen finns det cirka 190 kommunala förskolor. All förskoleverksamhet är samlad under en förvaltning med en egen nämnd. Förskolorna är uppdelade i fyra så kallade utbildningsområden som leds av fyra utbildningschefer, vilka företräder skolchefen i rollen som rektors närmaste chef. De fyra utbildningsområdena är i sin tur indelade i 44 förskoleområden, med i snitt fyra till fem förskolor i varje område. Sammantaget är cirka 15 700 barn inskrivna i de kommunala förskolorna som leds av 44 rektorer och cirka 130 biträdande rektorer. I verksamheterna arbetar vidare 120 förste förskollärare och det är cirka 4000 medarbetare som arbetar i barngrupp.

Almängens förskola har nio avdelningar, varav en avdelning är en cykelavdelning. I varje arbetslag finns en legitimerad förskollärare och personaltätheten är drygt fem barn per heltidstjänst. I maj 2024 var 170 barn inskrivna på förskolan. Rektorn har arbetat på förskolan i cirka tre år och är rektor för ytterligare tre förskolor. På förskolan arbetar också en biträdande rektor och en förste förskollärare, vilka ingår i ledningsgruppen tillsammans med rektorn.